

Vormgevende ruimtelijke in West-Vlaanderen

In de jongste halve eeuw is op gebied van vormgevende ruimtelijke ordening in West-Vlaanderen heel wat ondernomen en verwezenlijkt.

Hier kan herinnerd worden aan de Dienst voor Economisch Herstel door de Regering in het leven geroepen naar aanleiding van de scherpe economische crisis ontstaan tussen 1930-35.

Met het oog op de vermenigvuldiging van de infrastrukturele werken, uit te voeren niet alleen door de Staat en de parastatale instellingen, maar ook en niet het minst door de gemeentebesturen, werd de toelage van 60 t.h. in het leven geroepen.

In West-Vlaanderen zelf werd ze veelvuldig toegepast, veelal als gevolg op de actie van het « Commissariaat voor het grensarbeidersgebied », einde 1935 door de Dienst voor Economisch Herstel in het leven geroepen.

Dit kommissariaat had eerst en vooral voor taak, in het gebied dat onder zijn bevoegdheid ressorteerde, alle besturen te stimuleren met het oog op infrastrukturele werken: waterleiding, riolering, kaaimuren, waterlopen, scholen, kerken en andere gemeentelijke gebouwen, wegen, kanalen (Leie - leper) enz.; ook was het kommissariaat bevoegd om interkommunale samenwerking, waarvan de ontstentenis zoveel rijke initiatieven totaal vruchteloos maakt, te bevorderen: pogingen werden aangewend om dergelijke samenwerking te bekomen op het gebied van waterleiding in Zuid-West-Vlaanderen, op het gebied van een te stichten vlas- en linneninstituut, op het gebied van bevoorrading der vlasindustrie met Leiewater en zuivering van het roofafvalwater, op het gebied van stedenbouwkundige aanleg.

Onmiddellijk na de wapenstilstand was ten aanzien van de veelvuldige verwoestingspunten en verwoestingszones (de kust, het Leiedal, Oostende, Tielt, Kortrijk) het Provinciaal Kommissariaat voor de Wederop-

bouw zeer actief, daarin trouwens gesteund door het Kommissariaat-Generaal van 's Lands Wederopbouw dat reeds op 12 september 1940 de besluitwet op de Stedebouw afkondigde met het oog op een « geordende », t.t.z. vormgevende wederopbouw en met het oog op een vormgevend beleid inzake werken van openbaar nut.

Het opnieuw van kracht maken op 2 december 1946 van het besluit van 12 september 1940 heeft vrij vlug, op gemeentelijk niveau, de techniek van de bijzondere plannen van aanleg (art. 3) en van het algemeen plan van aanleg (art. 2) doen burgerrecht verkrijgen.

Onder de zeer schaarse pogingen om « plannen van aanleg voor agglomeraties » (art. 11) aan te durven, komt West-Vlaanderen bewust op de voorgrond. Terwijl te Luik, door hoogstaand privé initiatief, een ophefmakende studie van het Luikse wordt aangevangen, ontstaat in het Kortrijkse, interkommunale samenwerking; zij leidt in 1948 tot een interkommunale stedenbouwkundige dienst.

Stedebouw is in essentie stimulerend en vormgevend: stedenbouw vindt zijn verantwoording en put zijn dynamisme in een visie op een toekomst waarin ontplooiingsfactoren moeten aanwezig zijn die alle menselijke waarden tot een hoger peil ontwikkelen. Welnu, tal van ontplooiingsfactoren liggen buiten de grenzen van de gemeenten, die zonder hun weldoende invloed niet kunnen gedijen. Het was dan ook logisch dat de interkommunale stedenbouwkundige dienst zou leiden tot een Koninklijk Besluit (dd. 8 juni 1953) waardoor een gemeenschappelijk algemeen aanlegplan van het « gewest Kortrijk » bestaande uit 20 gemeenten bevolen werd ter vervanging van twintig gemeentelijke algemene aanlegplannen.

Buiten Luik en Kortrijk werd ook initiatief genomen in het Brusselse (private groep), in het Antwerpse (gemeentelijk), in het Henegouwse (provinciaal).

ordening

Ir. J.M.L. DEMEYERE

gevolmachtigde
voor Ruimtelijke Ordening
van het Westvlaams Economisch
Studiebureau

Nu is de erkenning algemeen doorgedrongen van het feit dat om alle ontplooiingsfactoren te ontdekken en te stimuleren, buiten de gemeente moet getreden worden. Ook het geheel van expansiewetten uitgevaardigd in 1959 is op deze erkenning gesteund: niet alleen de wet die ontwikkelingsgewesten aflijnt en gunstmaatregelen voorziet voor hun ontplooiing, maar ook de wet die het mogelijk maakt aan gemeenten en aan groepen van gemeenten industrieterreinen aan te duiden, te verwerven, uit te baten (1).

In de loop van het jaar 1959 en in het begin van 1960 heeft het Hoofdbestuur van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening ressorterend onder het Ministerie van Openbare Werken, na een verrekende studie der mogelijke ontplooiingsfactoren, bepaalde werkgroepen aangeduid belast met hun op-

(1) *Binnen de Westvlaamse ontwikkelingsgebieden werden op het gebied van industriële vestiging, veelal in nauwe samenwerking met het Westvlaams Economisch Studiebureau en met de ambtenaren van het Bestuur van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening, initiatieven genomen door de gemeenten:*

Veurne, Diksmuide, Ieper, Koekelare, Kortemark, Torhout, Zedelgem, Lichtervelde, Zwevezele, Tielt, Pittem, Poperinge, Boezinge, Beveren-R., Ardoio, Meulebeke, Emelgem, Izegem, Ingelmunster, St.-Michiels, Loppem, Waardamme, Oostkamp, Gullegem, Heule, Kuurne, Moorsele, Zarren.

Buiten de Westvlaamse ontwikkelingsgebieden werd in het kader van dezelfde samenwerking, initiatief genomen door de gemeenten: Brugge, Kortrijk, Waregem, Zwevegem, Roeselare, Moen, Herseaux, Menen, Ardoio, St.-Eloois-Vijve, Oeselgem, Proven, Zandvoorde (Oostende).

Streken, Steden en Gemeenten in beweging

sparing en hun studie in voorlopig afge-lijnde gewesten.

Het gehele Belgische grondgebied en West-Vlaanderen in zijn geheel wordt dus systematisch volgens een welbepaald studieschema in dit onderzoek betrokken.

Het voorwerp van een dergelijke studie is dubbel: enerzijds wordt in elk gewest de drempel bepaald die de algemene ontplooiing en in het bijzonder de economische ontwikkeling er bereikt hebben; op grond van deze drempelkenmerken, en na vergelijking met de studies in de aangrenzende gewesten, worden de verscheidene gewesten nauwkeuriger begrensd met het oog op hun vormgevende ruimtelijke ordening.

Het geheel van de verschijnselen welke geografisch kunnen waargenomen worden en kwantitatief en kwalitatief gemeten worden, en waardoor de ontplooiingsdrempel wordt bepaald is zo omvangrijk dat dergelijke studiën lang duren.

Daarenboven is het klaar dat in een bepaald gewest de bereikte ontplooiingsdrempel niet op hetzelfde peil blijft: het is ook klaar dat de grenzen tussen de gewesten niet stabiel blijven maar met de tijd een verschuiving kunnen ondergaan, in eenklank met het vervormend krachtenveld waaraan elk gewest onderhevig is.

Daarom wordt de studie in opvolgende fasen verdeeld, zodanig opgevat dat, op elk ogenblik, elke fase bruikbaar moet zijn voor het « ontplooiingswerk » of beter uitgedrukt, voor een vormgevende ruimtelijke ordening.

Dit is namelijk het tweede doel van de opdrachten verleend door dhr. Minister van

Openbare Werken: de verdere ontplooiing en haar ritme bepalen; de gewestelijke gronden, daartoe onontbeerlijk (inderdaad alles wordt in de grond ingeplant) moeten op voorhand bepaald worden, daartoe gevrijwaard en het geheel dezer gronden moet door uitrustingswerken geschikt gemaakt worden (water, gas, elektriciteit, rio-lering, huisvesting, wegen, kanalen, vlieg-velden, nijverheid, handel, ambachten, scholen, ontspanning, cultuur, kerken, verpleging, verkeersmiddelen, enz.).

Het bepalen van een toekomstige ontplooiingsdrempel hangt af van tal van factoren, niet het minst van de huidige ontplooiingsdrempel; de afstand tussen beide drempels, de huidige en de toekomstige, is te bepalen in termen van **mensengroepen**, in termen van **grond**, in termen van **financiële middelen**, in termen van **tijd**.

* * *

Wanneer het erop aankwam, wat betreft de Westvlaamse gewesten, de opdracht nader te omschrijven, werd aanvaard dat de eerste fase van de studie rekening moest houden met de diversiteit van het Westvlaams ruimtelijk « facies » en er moest naar gericht zijn.

Haar objekt bestond erin:

1. gebieden af te bakenen gekenmerkt door bevolkingsaangroei en door steeds dieper doordringende en verder voortschrijdende agglomeratieve tendensen.
2. gebieden af te lijnen gekenmerkt door bevolkingsaangroei niet gepaard met agglomeratieve tendens.
3. gebieden te omschrijven gekenmerkt door numerische stagnering of zelfs door numerische regressie van de aldaar wonende bevolking.

Het is duidelijk dat de vormgevende ruimtelijke ordening van een gebied waarin de mensengroepen talrijk en gediversifieerd zijn en talrijker en ook meer gediversifieerd worden, waarvan grote onderdelen reeds volzet zijn met gebouwen en ontwikkelings-elementen van alle aard: wegen, kanalen, scholen, bedrijfsgebouwen, handelsinrichtingen, waarin land- en tuinbouwgronden (en ook de mensengroepen die ze bewerken), onweerstaanbaar verdrongen worden door een steeds verder reikende ruimtelijke bezetting; het is duidelijk dat de vormgevende ordening aldaar gans anders moet opgevat zijn dan in gebieden waarin de men-

sengroepen klein en schaars zijn, alhoewel hun hoofdactiviteit van die aard is dat zij per groep een groot aantal ha moeten aanwenden.

Beide methoden van vormgevende ruimtelijke ordening zijn grondig verschillend; toch hebben beide dit gemeens dat zij ten dienste zijn van de mensengroepen, uiteindelijk voorwerp van het ontplooiingsgebied waarvan de rijke vruchten die dit aangepast beleid moet afwerpen, voor iedereen toegankelijk moeten zijn.

De opzoekingen, grondslag van de eerste fase, werden uitgevoerd door de afdeling Ruimtelijke Ordening van het Westvlaams Economisch Studiebureau en in het bijzonder door de HH. O. Vanneste, Directeur, P. Devos, architect, M. Zwaenepoel, socioloog, A. Kerkhof, maatschappelijk assistent, bijgestaan door dhr. Prof. R. Soetewey, arch. stedenbouwkundige; zij werden aangevangen einde 1959: de studie werd voltooid in de voorgestelde termijn, nl. op 24 mei 1961.

Op 16 juni 1961 werden de waardevolle verslagen en rapporten waaruit ze bestaat, geïllustreerd door 41 gekleurde kaartbladen ter goedkeuring voorgelegd aan dhr. Bure, Directeur-Generaal bij het Hoofdbestuur van Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening, in aanwezigheid van dhr. Gouverneur en de voltallige Bestendige Deputatie.

De voorstelling van de studie geschiedde in de balkonzaal van het Provinciaal Hof waar de 41 gekleurde kaartbladen tentoongesteld werden (1), deze zijn een leidraad, die toelaat een klaar inzicht te bekomen:

1. in de factoren welke als determinerend beschouwd worden voor de waar te nemen tendensen (agglomeratieve of niet);
2. in de groei of de verwerking van sommige factoren;
3. in de methoden aangewend om op grond

---

(1) Op 16 juni in de namiddag en op 17 juni in de voor- en namiddag werd de tentoonstelling van de kaartbladen bezocht door de beheerraad van de Westvlaamse Economische Raad, door de leden van de algemene vergadering, door hogere ambtenaren, door leden van het gewestelijk comité voor huisvesting.

In de tweede helft van september 1961 en in oktober 1961, zullen voorlichtingsvergaderingen gehouden worden in de volgende steden: Veurne, Brugge, Oostende, Roeselare, Kortrijk, Ieper, Tielt, Diksmuide.

van 1 en 2 zo benaderend mogelijk de grenzen van de verscheiden gebieden te bepalen.

Drie methoden werden aangewend :

1. de eerste steunde op de demografische gegevens, veel minder de individuele gegevens dan de gegevens die betrekking hebben met groepen.

Het is inderdaad per groep dat de bodem wordt bezet ; de woning, de school, het moederhuis, de verplegingsinrichting, de bedrijfs- en handelsgebouwen, de ontspanningsoorden, de overheidsgebouwen, de verkeerswegen, enz... zijn ontplooiingsvormen ten dienste van « gegroepeerde » mensen.

De gebruikers van een weg moeten inderdaad beschouwd worden als vormen de een stroom, nu eens klein dan eens zeer intens, nu eens snel, dan weer zeer traag.

2. de tweede methode, steunende op de aktiviteitsgraad van de bevolking, aktiviteitsgraad die, bij grondige analyse, voornamelijk groepsaktiviteit is : in de land- en tuinbouw, in de industrie, in de handel, in het toerisme, in de ontspanningsvormen, in de diensten, enz... Hier ook was het de plaats om de groep der werklozen te bestuderen, geografisch zo verscheiden in aantal en in leeftijd in de Westvlaamse gewesten.
3. de derde methode steunde op meetbare elementen van ruimtelijke bezetting :

- de aangroei van de bebouwde oppervlakte ;
- de aangroei van het aantal woongebouwen, vergeleken met de aangroei van het aantal gezinnen ;
- de aangroei van het aantal niet voor huisvesting aangewende gebouwen en gebruikswijze ;
- de verhouding tussen het kadastraal inkomen van bebouwde en niet bebouwde gronden ;
- onder de bebouwde gronden, verhouding tussen het kadastraal inkomen van industriële en niet industriële gebouwen ;
- de wijzigingen in de verkeersdensiteit ;
- de frekwentie en de drukte van de openbare vervoermiddelen ;
- de lokalisatie en de toename van het voertuigenpark, zowel voor personen als voor goederen ;

- ten slotte de buurschap tussen bebouwde kavels, de dichtheid waarmede deze buurschappen voorkomen in het Westvlaams panorama (zie figuur 1) (*), en dit in verband met de natuur van de grond, met beboste gronden, met goede land- en tuinbouwgronden, met waterzieke, met overstroombare gronden, met kleilagen, met het wegenpatroon, met de hoogtepunten en de hellingen in het heuvelachtig landschap.

In haar onderdelen werd de studie ook opgevat én als proeve van uitleg, een verklaring van het ontplooiingsritme in het jongste verleden, én als een peiling in de naaste toekomst.

Met het oog op deze peiling had zij kunnen aanvang nemen met het volkstellingsjaar 1930 : inderdaad de jongeren onder ons, waarvan het geboortjaar recenter is dan het jaar 1930, bepalen het ritme waarin de bevolking zich op dit ogenblik en in de volgende jaren zal vernieuwen.

Maar uit de gedetailleerde analyse van de factoren die aanleiding gegeven hebben tot bevolkingsregressie in tal van gegroeerde gemeenten verspreid in een brede westelijke band langs de Franse grens, in een smallere band langs de Schelde, in een samengebalde groep rond Tielt, is gebleken dat dieper in het verleden moest worden gepeild en wel vanaf het jaar 1890 om verschijnselen te meten welke « beleefd » werden door de generatie die heden ten dage uit de beroepsleeftijd overstapt in de rustleeftijd.

* * *

Uit de konfrontatie van alle gegevens verstrekt door de drie onafhankelijk van elkaar aangewende methoden, is dan een breed inzicht gegroeid in de interferenties van de geanalyseerde verschijnselen. Een beeld (zie figuur 2) is gegroeid van West-Vlaanderen waarin acht gebieden (we zeggen niet « streken ») zijn afgelijnd (tabellen 1 en 2).

1. Gebieden met bevolkingsaangroei en met agglomeratieve tendens.

- 1.1. het gebied « kust » : lineair uitgerekt, bestaande uit 26 gemeenten tellende samen 164.138 inwoners van gewoon verblijf op 31 dec. 1960 en wellicht 500.000 in de verloopmaanden.

(*) Figuur 1 prijkt op de omslag.

1.2. het gebied « Brugge » : 150.655 inwoners, verdeeld over 29 gemeenten waarvan 10 de kern van de agglomeratie vormen en 112.634 inwoners bevatten.

1.3. het gebied « Kortrijk-Roeselare » : 371.598 inwoners verdeeld over 60 gemeenten, waarin twee tot nog toe lineaire agglomeraties (langs de Mandel : 81.797 inwoners en langs

TABEL I
Ontwikkeling van het bevolkingscijfer.

Gebieden	Aantal inwoners				
	1906-10 *	1926-30 *	1951-55 *	1956-59 *	1960
1. met agglomeratietendens :					
1. 1. « Kust »	100.347	118.552	151.999	158.853	164.138
1. 2. « Brugge »	120.607	123.785	141.484	146.895	15.40 t.h. 150.655
1. 3. « Kortrijk-Roeselare »	280.077	294.246	353.003	364.843	14,14 t.h. 371.598
1. 4. 1. « Moeskroen »	34.080	44.250	52.219	52.753	34,87 t.h. 53.053
1. 4. 2. « Wervik-Komen »	16.797	16.983	20.454	20.740	4,98 t.h. 20.852
2. met normale aangroei en zonder agglomeratietendens :					
2. 1. Ieper-Torhout-Gistel	132.496	122.693	139.248	142.011	143.838
2. 2. Diksmuide	7.523	6.084	7.397	7.561	13,50 t.h. 7.622
3. in regressie :					
3. 1. « Tielt »	55.158	51.690	51.967	51.828	0,71 t.h. 51.983
3. 2. « beiderzijds Poperinge-Vlamertinge »	75.209	64.273	65.920	64.626	4,88 t.h. 64.739
3. 3. « beiderzijds Alveringem-Diksmuide »	50.425	41.811	38.905	37.892	6,07 t.h. 37.149
* gemiddeld aantal inwoners					3,49 t.h. 1.065.627 100,00 t.h.
			Westvlaamse gewesten :		

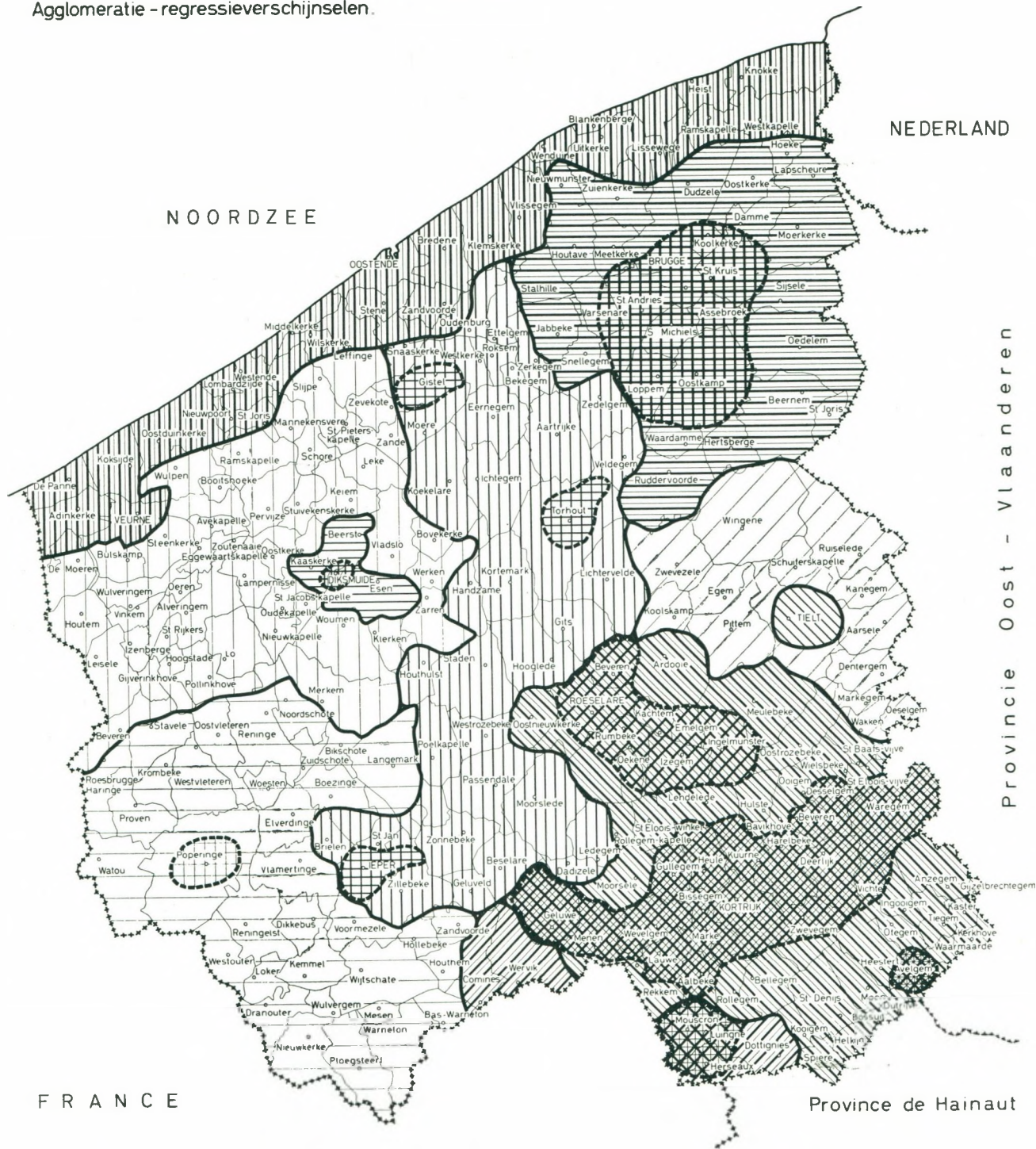
TABEL 2

Oppervlakte en bevolkingsdichtheid (inwoners per kwadraatkilometer) op 31 december 1960.

Gebieden	Oppervlakte			Bevolkingscijfer	Bevolkingsdichtheid
	ha	a	ca		
1. 1.	31.384	45	94	164.138	502,35
1. 2.	46.250	87	59	150.655	325,73
1. 3.	64.157	52	64	371.598	579,20
1. 4. 1.	3.972	28	99	53.053	1.338,35
1. 4. 2.	3.424	30	20	20.852	608,94
2. 1.	54.075	80	92	143.838	266,—
2. 2.	4.004	16	59	7.622	190,35
3. 1.	23.794	44	25	51.983	218,46
3. 2.	47.744	54	58	64.739	135,60
3. 3.	42.709	82	40	37.149	86,98

STUDIE DER WESTVLAAMSE GEWESTEN, 1° WERKFASE

Agglomeratie - regressieverschijnselen

GEWESTEN MET AGGLOMERATIEVE TENDENS

- Agglomeratiegebied Kust
- Agglomeratiegebied Brugge
- Kern Brugge
- Aggl gebied Kortrijk - Roeselare
- Kern Kortrijk
- Kern Roeselare

- Kern Avelgem
  - Aggl. gebied belgisch-franse grens
  - Kern Mouscron
- GEWESTEN MET NORMALE AANGROEI
- Zone met normale aangroei
  - Kernen Gistel, Torhout, Ieper
  - kleine zone met normale aangroei rond Diksmuide

- Kern Diksmuide
  - Kern Tielt
- GEWESTEN IN REGRESSIE
- beiderzijds de lijn Veurne - Diksmuide
  - beiderzijds de lijn Poperinge - Ieper
  - Kern Poperinge
  - omgeving rond Tielt

de Leie : 193.436 inwoners) in loodrechte richting aanzwellen en naar elkaar toe reiken.

- 1.4.1. het gebied « Moeskroen » : bestaande uit 4 gemeenten (53.053 inwoners), zeer sterk samengebald en een uitloper in West-Vlaanderen van de Noordfranse agglomeratie Roubaix - Tourcoing - Wattrelos.
  - 1.4.2. het klein gebied « Wervik-Komen » : 20.852 inwoners enkel door de Leie gescheiden van de Franse agglomeratie Wervicq-Sud - Comines.
- 2. Gebieden met normale bevolkingsaan-groei waar de agglomeratieve tendens zich nog niet voordoet (maar rond enkele centra te verwachten is).**

- 2.1. het gebied beiderzijds de richting Wervik-Oostende, waarin drie bijzondere kernen : Ieper - Torhout - Gistel.
Dit gebied omvat 36 gemeenten en telt 143.838 inwoners, waarvan 21.595 gegroepeerd zijn in Ieper en de drie aanpalende gemeenten, St.-Jan, Zillebeke, Brielen.
- 2.2. het klein gebied « Diksmuide » 4 gemeenten : 7.622 inwoners.

3. Gebieden met trage, langdurige regressie van het bevolkingscijfer.

- 3.1. het gebied « Tielt » bestaande uit 14 gemeenten (waarin Tielt een niet regressie kern is) : 51.983 inwoners.
- 3.2. het gebied beiderzijds de richting Poperinge-Vlamertinge : 34 gemeenten (beide gemeenten inbegrepen) met 64.739 inwoners.
- 3.3. het gebied beiderzijds de richting Alveringem-Diksmuide : 44 gemeenten met 37.149 inwoners (Alveringem inbegrepen).

In de tabellen 1, 2, 3 en 4 vindt men enkele gegevens over deze verscheidene gebieden.

Herhaaldelijk hebben we reeds het accent gelegd op het groot onderscheid in het ontplooiingswerk. In gebieden met agglomeratieve tendens stellen zich tal van pro-

blemen, zodanig ineengestremgeld dat zij finantieel, organisatorisch en technisch, uiterst zelden in het gewenste tijdschema kunnen opgelost worden, en daardoor ver beneden het beoogd doel blijven. In gebieden waar deze tendens niet bestaat is de ineenstrengeling der problemen lossere, meer overzichtelijk, meer vatbaar voor rationele oplossingen, maar daarom niet minder moeilijk.

Het kenmerk van het ontplooiingswerk in de Westvlaamse regressiegebieden is dan ook zeer specifiek, gelet op de sinds meer dan 65 jaar aanhoudende overheersing van de definitieve uitwijking op de definitieve inwijking, die zo intens is dat het overschot dat het geboorteaantal laat tegenover de sterftegevallen volkomen wordt geneutraliseerd of zelfs overschreden.

Vanzelfsprekend werd in elk gebied aan het verschijnsel van de definitieve migraties de grootste aandacht besteed, niet louter statistisch, maar ook sociaal. De auteurs van de studie hebben zich losgemaakt van de methode die erin bestaat het « aantal » inwijkingen te vergelijken met het « aantal » uitwijkingen.

Het feit dat in elke Westvlaamse gemeente én inwijking én uitwijking zich terzelfdertijd voordoen.

Het feit dat het aantal inwijkingen en het aantal uitwijkingen proportioneel is aan het bevolkingscijfer ($I = a^i \times B$; $U = a^u \times B$) waarbij a^i en a^u in elke gemeente zeer weinig van elkaar verschillen.

Het feit dat enkel in een zeer klein aantal gemeenten a^i groter is dan a^u , terwijl in de overgrote meerderheid a^i kleiner is dan a^u .

Al deze feiten, berekeningen en contacten hebben geleid naar het beschouwen van de migratie als een groepsverschijnsel dat gehoorzaamt aan eigen wetten. Deze wetten werden vastgesteld; onder meer werd de traditionele exhaustieve rol van bepaalde Westvlaamse gebieden en steden nauwkeurig ontleed en gemeten.

Aan de basis van de definitieve migraties liggen menselijke factoren die een onuitschakelbare geografische mobiliteit voor gevolg hebben: onder deze factoren vinden we sociale elementen, beroepselementen, gezondheidselementen, affektieve elementen, financiële elementen, huisvestingselementen.

TABEL 3

Evolutie van het aantal geboorten.

1926 - 1935 = 100

Gebieden	1926-35	1936-40	1941-45	1946-50	1951-55	1956-59	1960 (1)
1. 1.	2.439,2 100,-	2.304,8 94,49	1.944,2 79,70	2.539,2 104,10	2.604,8 106,79	2.759,9 113,15	2.852,- 116,92
1. 2.	2.437,3 100,-	2.407,6 98,78	2.326,8 95,47	2.442,4 100,21	2.363,2 96,96	2.712,8 111,30	2.785,- 114,26
1. 3.	6.915,7 100,-	6.373,4 92,16	5.978,4 86,45	6.490,- 93,84	6.514,2 94,20	6.830,- 98,76	6.927,- 100,16
1. 4. 1.	863,1 100,-	702,4 81,37	684,- 79,25	886,- 102,64	761,8 88,26	808,3 93,58	812,- 94,08
1. 4. 2.	349,6 100,-	299,- 85,53	319,- 91,25	385,- 110,12	316,4 90,50	355,8 101,77	368,- 105,26
2. 1.	2.824,- 100,-	2.579,8 91,35	2.505,6 88,72	2.645,6 93,68	2.596,4 91,94	2.731,3 96,71	2.640,- 93,48
2. 2.	141,1 100,-	136,8 96,95	118,6 84,05	138,6 96,95	134,8 95,53	143,5 101,70	133,- 94,26
3. 1.	1.146,9 100,-	1.070,6 93,34	1.005,- 87,61	978,- 85,27	936,2 81,63	982,05 85,62	984,- 85,80
3. 2.	1.378,3 100,-	1.192,8 86,54	1.094,6 79,42	1.217,8 88,36	1.153,2 83,67	1.196,3 86,79	1.222,- 88,77
3. 3.	897,7 100,-	781,2 87,02	771,6 85,95	743,3 82,80	707,6 78,82	718,9 80,08	726,- 80,87

(1) Voorlopige cijfers.

In alle gebieden, is het geboortenaantal lager in 1941-45 dan in 1936-40 en dan in 1926-35 = 100.

In de gebieden 1. 1., 1. 2., is het aantal geboorten gevoelig gestegen.

In het gebied 1. 4. 2. is het lichtjes gestegen.

In het gebied 1. 3. is het praktisch gelijk gebleven.

In de gebieden 1. 4. 1., 2. 1., 2. 2. is het lichtjes gedaald.

In de gebieden 3. 1., 3. 2., is het gevoelig gedaald.

In het gebied 3. 3. is het sterk gedaald.

TABEL 4

Geboorten : G

Huwelijken : H

Gebieden	Huwelijkscijfer ‰		Geboortecijfer ‰		G/H	
	1956-59	1960 (1)	1956-59	1960 (1)	1956-59	1960 (1)
1. 1.	7,82	7,11	17,37	17,37	2,22	2,30
1. 2.	7,67	7,27	18,46	18,48	2,40	2,54
1. 3.	7,94	8,23	18,72	18,64	2,35	2,26
1. 4. 1.	8,04	7,18	15,30	15,30	1,91	2,13
1. 4. 2.	8,29	8,39	17,15	17,65	2,07	2,10
2. 1.	8,37	7,85	19,23	18,35	2,30	2,34
2. 2.	8,14	7,87	18,98	17,45	2,33	2,22
3. 1.	8,65	8,42	18,95	18,93	2,19	2,25
3. 2.	8,70	8,22	18,51	18,87	2,12	2,30
3. 3.	8,86	9,23	18,97	19,54	2,15	2,12

(1) 1950 : voorlopige cijfers.

Zij werden ontleed in 3 verscheidene gebieden :

	gemeenten	migranten
a) in het gebied rond Diksmuide Diksmuide inbegrepen	24	9.661
b) in het gebied rond Ieper Ieper inbegrepen	6	9.661
c) in het gebied rond Brugge Brugge inbegrepen	12	54.810
	—	—
	42	74.132

Van de migranten werd vastgesteld, het geslacht, de leeftijd, de burgerlijke stand, de wijze waarop de migratie geschiedt : individueel, in gezinsverband of groep, de plaats waarnaar de uitwijking zich voordoet, de plaats van waaruit de inwijking zich voordoet, het beroep.

Tal van gegevens werden door systematisch en persoonlijk contact met uitgewekenen en ingewekenen, op sociaal vlak, verduidelijkt.

Het gebied « Kust » en het gebied « Brugge » zijn gebieden gekenmerkt door licht inwijkingsoverschot. De andere gebieden zijn gekenmerkt door uitwijkingsoverschot, dat wellicht weinig betekent voor het agglomeratiegebied « Roeselare-Kortrijk » ten aanzien van het groot geboorteoverschot, maar integendeel van zeer grote betekenis is voor de gebieden « Tielt », « beiderzijds Poperinge-Vlamertinge », « beiderzijds Alveringem-Diksmuide », gebieden waarin het geboorteoverschot meer dan geneutraliseerd wordt door het uitwijkingsoverschot.

De analyse van het uitwijkingsoverschot heeft klaar en duidelijk bewezen dat om reden van de grote verhouding jongeren beneden 35 jaar in dit overschot, de vitaliteit van deze gebieden wordt aangetast (tabel 3).

Reeds nu is het zeker dat in een eerste fase van ontplooiingswerk in deze gebieden de voorkeur moet gegeven worden aan het uitbouwen van kleine industriële steunpunten, gepaard met het aanvaarden door elke gemeente, van waaruit werkkrachten in deze steunpunten worden tewerkgesteld, van een aangepast huisvestingsbeleid.

Zonder dit huisvestingsbeleid zou zelfs in deze eerste fase van het ontplooiingswerk in tal van gemeenten de regressie nog scherpere vormen aannemen dan nu ; hier is intergemeentelijke samenwerking noodzakelijk en dringend. Het stichten in een tweede fase in deze gebieden van grotere

industriële complexen vraagt niet alleen huisvestingsbeleid maar ook verkeersbeleid.

* * *

Indien we hebben doen bemerken dat de acht omliggende gebieden, niet alle streken zijn zoals de ruimtelijke ordening ze opvat, dan is het om, met inachtneming van het voorgaande, reeds nu erop te wijzen dat elke verdere poging om een gebied te ontplooien zonder rekening te houden met de andere gebieden, verderfelijk moet uitvallen.

(Het was trouwens onze grote bekommernis bij het ontwerpen van het ordeningsplan-ontplooiingsplan voor het gewest Kortrijk, dat dit moest geschieden « zonder » inwijkingsoverschot uit de andere Westvlaamse « streken » omdat in geen enkel Westvlaams gebied de vitaliteit verder mag dalen).

Dit is wel een der meest verrassende uitslagen van de eerste werkfase (1) in de studie van de Westvlaamse gewesten dat, zowel statistisch als sociaal bewezen wordt, niet alleen hoe verscheiden de Westvlaamse gebieden zijn, maar dat midden deze grote verscheidenheid en omwille van deze grote verscheidenheid, de ineenstrengeling der « levens »-belangen tussen de gebieden onderling buitengewoon intens is.

Aan de gemeentebesturen die deel uitmaken van één en hetzelfde gebied of streek behoort het, onder de leiding en het impuls van de hogere instanties, die vormen van samenwerking en van onderlinge technische hulp op te sporen en te verwezenlijken die hen moeten toelaten binnen de grenzen van hun gebied of streek en in verstandhouding met de andere streken, niet alleen niets van hun vitaliteit in te boeken, maar « te samen » het ontplooiingswerk te verrichten waarop de bevolkingsgroepen wachten en waartoe zij moeten aangespoord worden actief mede te werken.

(1) De tweede fase in de studie van de Westvlaamse gewesten is volop aan gang : zij heeft voor object het bepalen van het levensniveau in de verscheidene gebieden, in verband met aanwezigheid of afwezigheid van ontplooiingsfactoren. In de tweede fase wordt voorrang gegeven aan de regressiegebieden en de gebieden met normale bevolkingsaan groei zonder agglomeratieve tendens.